

DRIE NIEUWE OPBRENGSTTABELLEN

In het jaar waarin zowel de Bosbouwvereniging als de studiekering zich concentreren op de eik, verschijnt voor deze boomsoort ook de eerste Nederlandse opbrengsttabel. Weliswaar met een wat beperkte betrouwbaarheid, - gegevens voor oudere opstanden in de beste boniteiten zijn onvolledig - maar toch.

Waarom kreeg de eik pas na zoveel jaren aandacht in de wereld van groeien opbrengstonderzoek? In oudere publikaties zijn daarover wel wat uitspraken te vinden. In hetzelfde nummer van het bosbouw tijdschrift, waarin in 1942 de eerste opbrengsttabel voor de groveden werd gepubliceerd, staat tevens te lezen: "Voor het loofhout hebben bij de hier te lande bestaande toestanden, waar dit betrekkelijk zelden in gesloten opstanden van enige uitgebreidheid voorkomt en bovendien hiervan het parkbosch een belangrijk aandeel vormt, dergelijke opbrengsttabellen ook weinig waarde." Zeker nu, maar waarschijnlijk ook toen, klinkt dat wat geringschattender dan nodig is. Tenslotte bezetten de zomer- en winter eik tezamen 16% van het vaderlandse bos. En natuurlijk is daarbij wel wat parkbos maar zelfs als we ons beperken tot het wat onsmakelijk klinkende leegkapbos blijkt de in-landse eik (de opnemers van de bosstatistiek slagen er kennelijk nog steeds niet in de zomer- en winter eik uit elkaar te houden) nog altijd met 11.5% de tweede boomsoort te zijn. Eindelijk gerechtigheid, lijkt me dus. Tot nu toe moesten we het doen met buitenlands materiaal. Met Engelse, Duitse en Deense tabellen. De eerste twee gebaseerd op naar onze ideeën normale tot hoge stamtallen, de Deense tabel juist met zeer lage. Dat was altijd wat behelpen. De Corsicaanse den komt er dan toch

maar een stuk beter af. Die beleeft nu reeds de eerste herziening van een tabel die in eerste instantie al in 1972 werd gepubliceerd en dat terwijl nog geen 5% van ons bos met deze boomsoort is bezet. En de lariks heeft het met de aandacht van onderzoekers helemaal goed getroffen. In 1954 de opbrengsttabel van Van Soest, in 1972 een nieuwe tabel van De Dorschkamp en nu dus een herziening.

Ten dele is deze voorkeur voor bepaalde boomsoorten natuurlijk best begrijpelijk. Opbrengsttabellen zijn uiteraard vooral van belang voor boomsoorten die ook werkelijk een bijdrage van betekenis leveren aan de houtproductie of in ieder geval aan de houtoogst. Dat rechtvaardigt een voorkeur voor de lariks boven de zomereik. Maar is dat ook een rechtvaardiging van de geringe belangstelling voor de groveden, die terecht de eerste opbrengsttabel kreeg maar die na 1956 geen wezenlijk nieuwe bewerking mocht beleven. Soms krijg ik de indruk dat de mate van onderzoeksinspanning mede afhankelijk is van de geschiktheid voor onderzoek. De betrekkelijk uniform groeiende lariks geeft dan ongetwijfeld een beter uitzicht op resultaten dan een zootje ongeregeld als onze grovedennenopstanden, waarin herkomst en opstandsbehandeling niet veel beters dan een ontmoedigende chaos hebben opgeleverd, althans in de ogen van een onderzoeker, stel ik mij zo voor.

Dan nog even wat over de afzonderlijke tabellen. Over de verschijning van de herziene tabel van de lariks ben ik oprecht verheugd en ik zie de verbeterde versie als een wezenlijke stap vooruit. Bij een aantal mensen bestond namelijk al lang het gevoel dat de larikstabel van 1972 een wat pessimistisch beeld geeft van de groei op latere leeftijd. En dat was niet leuk, want de lariks had toch altijd al een beetje het odium van een boomsoort die een lange omloop niet waard is. En

■ De deelnemers aan de excursie in een opstand van de kloon "Isières"

met een individuele menging van verschillende kruisingen. De beplanting staat op een vergelijkbare groeiplaats als de voorgaande objecten en is in 1978 aangelegd. Opvallend in de ruim 16 meter hoge opstand waren de grote verschillen in aantasting door roest; deze varieert per kruising van sterk tot geheel niet aangetast.

Iedereen was duidelijk onder de indruk van de groeikracht van de nieuwe klonen. De combinatie van regelmatig en zorgvuldig opgesnoeide bomen, een weelderige kruidenvegetatie en verspreide inheemse struiken leverde zeker een zeer plezierige aanblik.

Bij een oordeel over het gebruik van de snelgroeiende Unalklonen in Nederland dient de Hollandse nuchterheid weer een rol te spelen. Dan moeten we vaststellen dat de best groeiende interamerikaanse klonen zoals de "Beaupré" op beschutte groeiplaatsen in het binnenland vermoedelijk goede mogelijkheden bieden. Door de grote windgevoeligheid van deze snelgroeiende klonen is gebruik in het kustgebied en in open gebieden niet aan te bevelen. Uitgebreidere informatie over de Unal-klonen is te vinden in de door Kolster geschreven artikelen in "Populier" van oktober 1986 en Bosbouwvoorlichting (1988 nr 3).

juist op dit punt wijkt de nieuwe tabel toch wel spectaculair af van de oude. Het duidelijkst komt dat tot uitdrukking in de lopende bijgroei, ook voor de beheersplanner toch wel een van de belangrijkste grootheden van een opbrengsttabel. Hoe sterk die lopende bijgroei is veranderd blijkt uit onderstaand staatje, waarin naast de oude en de nieuwe tabel van De Dorschkamp een Duitse en een Engelse tabel zijn opgenomen, benevens de tabel van Van Soest uit 1956. Van iedere tabel is de boniteit gekozen die een gemiddelde bijgroei van 10 m³/jr.ha zo dicht mogelijk benadert.

nieuwe tabel geeft ook daar hogere waarden voor de bijgroei op oudere leeftijd. Het volgende tabelletje laat dat

Lopende bijgroei van de Corsicaanse den (binnenland) bij verschillende leeftijden.

	tabel van 1972	tabel van 1987
leeftijd	bijgroei	
30 jaar	14.8	13.9
40 jaar	16.0	15.9
50 jaar	15.7	16.0
60 jaar	14.5	15.1
70 jaar	12.8	13.4

daardoor in herhaling, maar bovendien is die beschrijving voor het gros van de lezers niet interessant. Ik denk dat de lezers van deze publikaties in twee groepen uiteenvallen. Enerzijds zijn daar de opbrengsttabellengebruikers, beheersplannemakers en bosbeheerders. En anderzijds is er de zeer kleine kring van mensen die geïnteresseerd is in de samenstelling van opbrengsttabellen. Zou het niet beter zijn om deze twee groepen maar afzonderlijk te bedienen?

De publikatie van drie nieuwe tabellen overziende stel ik vast dat we een flink stuk zijn opgeschoten, maar dat er nog wel wat te wensen overblijft. Ik vind dat nu de groveden maar eens aan de beurt moet komen en verder dat het tijd wordt voor een op de gebruiker gerichte verzameling opbrengsttabellen. En ik meen te weten dat aan beide wordt gewerkt.

De publikaties

Faber, P. J. 1987. De Corsicaanse den in Nederland: een nieuwe groeiprognose. Uitvoerig Verslag Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp", Wageningen, band 21, nr. 1. (Met opbrengsttabellen voor het binnenland [zeven boniteiten] en het kustgebied [zes boniteiten] tot de leeftijd van 75 jaar.)

Faber, P. J. 1987. De Japanse lariks in Nederland: een nieuwe groeiprognose. Mededeling Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp", Wageningen, nr. 228. (Met opbrengsttabellen [zes boniteiten] tot de leeftijd van 70 jaar.)

Oosterbaan, A. 1988. Opbrengsttabel voor zomereik (*Quercus robur* L.) in Nederland. Uitvoerig Verslag Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp", Wageningen, band 22, nr. 1. (Zeven boniteiten, tot de leeftijd van 100 jaar.)

De publikaties kosten f 17,00 per stuk. Zij zijn te bestellen door overschrijving van het bedrag op giro 948 540 t.n.v. De Dorschkamp te Wageningen onder vermelding van de titel van de gewenste publikatie.

Lopende bijgroei van de Japanse lariks volgens enkele Nederlandse, Engelse en Duitse opbrengsttabellen.

Tabel	v. Soest	Faber'71	Faber'87	Schober	Hummel & Christie
Boniteit	-	III	-	II	-
Prod.kl.	10	10.9	10	9.4	10
leeftijd	bijgroei in m ³ /jr.ha.				
20	12.0	14.8	13.2	12.2	13.7
30	11.8	10.0	12.3	12.8	13.4
40	11.0	5.5	9.8	11.8	10.9
50	10.1	± 3	7.1	10.2	8.9
60	8.4		4.9	8.2	7.6
70			3.3		6.6

Wat ik aan deze cijfers vooral verontrustend vind, is dat de herberekening op basis van een toenemende hoeveelheid gegevens over oude opstanden zo'n sterke invloed heeft op de bijgroei op jonge leeftijd en daarmee bedoel ik vooral de leeftijd zo rond de 40 jaar. En als ik dan zie hoe de herziene Nederlandse tabel bij leeftijden van 50 jaar en meer nog steeds beduidend lagere waarden geeft dan de buitenlandse tabellen alsook de tabel van Van Soest dan vraag ik me af of we hier niet te maken hebben met een bezwaar van het door De Dorschkamp gebruikte model dat gebaseerd is op een zeer directe koppeling tussen hoogteontwikkeling en bijgroei. Dat brengt een zekere gevoeligheid voor onvolkomenheden in de functie voor de hoogtegroeï met zich mee.

En dat het geval van de Japanse lariks niet helemaal op zichzelf staat, blijkt uit de tabel voor de Corsicaanse den. De

zien. Voor beide opbrengsttabellen heb ik weer dezelfde produktieklasse (in dit geval 12) genomen.

Al is het verschil veel minder spectaculair dan bij de lariks, de trend is dezelfde. Een afname van de bijgroei op 30 jaar tegenover een toename op 60- en 70-jarige leeftijd. Wellicht is het dus toch zaak om met herziening in de toekomst wat minder lang te wachten dan deze keer is gebeurd en dus nieuwe gegevens sneller in het tabelmateriaal te verwerken.

Tot slot

Nu ik naar aanleiding van deze bespreking het hele Nederlandse opbrengsttabellenmateriaal van de laatste decennia nog eens heb doorgekeken, vallen twee dingen op. Ten eerste dat in vrijwel iedere nieuwe publikatie het rekenmodel in wat meer of minder uitgebreide vorm opnieuw wordt beschreven. Dat lijkt niet zo zinvol. In de eerste plaats vervalt men